

“Houd ons scherp”

Jeugdhulp Voldoende Beschermd (JVB)

Een weerslag van onze gesprekken met JeugdzorgPlus instellingen in 2021 en 2022. Een bijdrage aan een betere jeugdzorg.
juni 2022

Vooraf

Ook door onze gesprekken in 2021 en 2022 met de JeugdzorgPlus instellingen zijn wij verbaasd dat professionals in de jeugdzorg vaak geen weet hebben van de uitkomsten van het rapport van de commissie de Winter van 2019 over geweld in de jeugdzorg en van de aanbevelingen van de commissie.

Van de 200.000 kinderen en jongeren die tussen 1945 en 2019 in de jeugdzorg verbleven, hebben 150.000 van hen een vorm van fysiek-, seksueel- of psychisch geweld ondergaan en/of zien gebeuren.

Een andere uitkomst was dat 10 % van dit aantal, dus 15.000 kinderen en jongeren langdurig geweld en ook verschillende vormen van geweld tegelijkertijd hebben meegemaakt.

Uit een ander onderzoek blijkt dat 70-80 % van hen in hun volwassen leven zorgafhankelijk is gebleven.

“Houd ons Scherp”

Na afloop van een indringend gesprek met Suzan Terweij en twee andere professionals van Parlan, zei Suzan: “We zijn op de goede weg, vol ambities, vol energie, we vinden echt dat we het goed doen en toch we hebben mensen zoals jullie nodig voor feedback, voor vragen, om ons scherp te houden”.

Die uitnodiging heeft JVB ter harte genomen. Het is een document geworden voor m.n. de JeugdzorgPlus instellingen, voor een ieder die zich inzet voor een betere jeugdzorg.

JVB blijft graag op basis van dit ‘levende’ document in gesprek met de instellingen. We volgen met een kritische blik van buiten de ontwikkelingen van binnen, delen graag wat ons opvalt en denken mee met wat beter kan en beter moet.

1 Liefdevolle zorg

Twee woorden met twee letters verschil vertegenwoordigen twee werelden in de jeugdzorg die niet of onvoldoende met elkaar verbonden zijn.

Het zijn de woorden verlangen en belangen.

Alle kinderen hebben verlangens, hebben behoeften aan geborgenheid, aan veiligheid, aan gezien en gehoord worden en er zijn (residentiele) jeugdzorg instellingen met institutionele, financiële (vastgoed)- of andersoortige (systeem) belangen.

Het rapport van de commissie De Winter gaat onder andere over waar de verschillen tussen die twee woorden toe kunnen leiden: tot geweld, tot repressie, tot het keer op keer beschadigen van de verlangens, van de behoeften van kinderen.

We willen met z'n allen kunnen kiezen voor de behoeften van kinderen en jongeren aan liefdevolle zorg.

1.1 Gaan de organisaties waar JeugdzorgPlus instellingen onderdeel van zijn, hun hulp werkelijk anders inrichten? Om uithuisplaatsingen te voorkomen? Met kleinschalige voorzieningen voor gesloten en open opvang, zonder isoleercellen en separatieruimtes, zoals is afgesproken voor 2022? Met gesloten en open opvang in de samenleving, in buurten en niet op afgelegen plekken in het land?

1.2 In onze gesprekken met de JeugdzorgPlus instellingen hebben we heel vaak gehoord dat er niet alleen altijd jongeren zullen zijn die gesloten opvang nodig zullen hebben, "...de harde kern...", maar dat er ook altijd jongeren zullen zijn die gebaat zijn met open en gesloten opvang in de rust van de afgelegen plekken, waar nou precies een aantal instellingen gevestigd zijn.

Blijven een aantal JeugdzorgPlus instellingen hun financiële (vastgoed) belangen proberen veilig te stellen met deze argumentatie?

Blijven JeugdzorgPlus instellingen hun opvang en hulpverlening voor alle kinderen en jongeren organiseren vanuit wat verondersteld wordt dat de "...de harde kern..." nodig heeft? Kloppen die veronderstellingen en aannames? Wanneer wordt 'oud', institutioneel denken losgelaten om ruimte te creëren voor kleinschaligheid, voor vroegtijdige, ambulante hulpverlening, op maat, per kind, per gezin, dicht bij huis?

1.3 Gaan inderdaad de hekken en tralies weg, worden inderdaad de alarmsystemen, de sleutelbossen en piepers afgeschaft? Gaan inderdaad de separatieruimtes dicht, wordt er inderdaad gestopt met gedwongen afzonderingen en andere vormen van repressie, van dwang? Worden er echt andere oplossingen geïmplementeerd om de veiligheid voor jongeren en medewerkers te waarborgen?

1.4 Gaan de instellingen gezamenlijk optrekken om van elkaar en van anderen te leren hoe bovenstaande (1.3) kan worden gerealiseerd?

1.5 Gaan de instellingen gezamenlijk optrekken om (gemeentelijke) overheden en de politiek in Den Haag ervan te overtuigen dat kinderen, die niet meer thuis kunnen wonen, niet langer het risico mogen lopen om in en vanwege de jeugdzorg verder beschadigd te worden, nog meer worden getraumatiseerd? Dat hun rechten met voeten worden getreden, het recht op veiligheid, op liefdevol zorg?

1.6 Gaan de JeugdzorgPlus instellingen actief meehelpen om gedwongen plaatsingen te voorkomen, om gesloten machtigingen te voorkomen, om in het uiterste geval te werken met voorwaardelijke machtigingen met zeggenschap van jongeren over met wat en waar en hoe ze geholpen willen en gaan worden?

2 Hulpverlening

2.1 De beroepskeuze om hulpverlener te zijn, houdt in dat je in een specifiek hiërarchische, asymmetrische relatie met anderen aan het werk bent.

Er is in die relatie per definitie sprake van afhankelijkheid en machtsongelijkheid.

Het is noodzakelijk dat professionals zich bewust zijn van wat 'arrogantie van het beter weten' heet. Om het mogelijk te maken het unieke te zien in elk kind en echt naar ze te luisteren.

2.2 Het is noodzakelijk dat elke hulpverlener zich bewust is van welke eigen aannames, veronderstellingen, interpretaties en vooroordelen onderdeel zijn van je handelen, van je gespreksvoering en vastlegging in overdracht en dossier.

Wat zijn die aannames en interpretaties? Waar komen die vandaan? Wat zijn de normen en waarden die je in elk gesprek meeneemt? Hoe 'kleur' je je luisteren door wat jezelf heb meegemaakt? Wat triggert je in je gevoel, manier van luisteren, in je handelen?

2.3 Optimale super- en intervisie is noodzakelijk voor elke professional.

Het is noodzakelijk dat hulpverleners zich bewust zijn van eigen drijfveren, van eigen waarden en normen, van eigen trauma, van eigen grenzen en hoe zich dat verhoudt met WAT kinderen nodig hebben en met HOE kinderen dat nodig hebben.

Een kind heeft geen boodschap aan waarom je hulpverlener bent geworden, heeft geen boodschap aan jouw socialisatie, aan jouw eigen mogelijke trauma's. Die horen niet 'zomaar' bij het kind terecht te komen door de manier waarop je (wie weet niet) luistert, (mogelijk negatief) reflecteert en ((on)bedoeld repressief) handelt.

2.4 Het is noodzakelijk dat er bij elk kind aandacht is voor vroegkinderlijk trauma en dat bijvoorbeeld elke uithuisplaatsing en ook elke over- en doorplaatsing gezien wordt als een traumatische ervaring voor het kind.

Leestips voor elke professional: 'Van taboe naar traumabewust' van Cassandra Goddijn en 'Slapende honden? Wakker maken!' van Arianne Struik.

Kijktips voor elke professional: de documentaires Alicia en The Wisdom of Trauma.

2.5 Hoe creëer je een veilige leefomgeving voor kinderen waar begrenzing van gedrag niet plaatsvindt door (be)dreiging, angst (aanjagen), collectieve bestraffing, separeren, repressie, schending van kinderrechten maar hoe dan wel?

Door allereerst de omstandigheden te creëren waar professionals anders kunnen handelen en leren.

Door professionals te trainen in het inzetten van de-escalatie technieken en de toepassing van Geweldloos Verzet in residentiele jeugdzorg situaties.

Door de kinderen en jongeren te vragen wat werkt en wat niet werkt.

Door te luisteren naar lotgenoten en ervaringsdeskundigen vanuit het domein de Winter en door hen te betrekken bij het ontwikkelen van voldoende veiligheid, geborgenheid en liefdevolle zorg voor kinderen en jongeren.

3 Kleinschalige voorzieningen

3.1 Er mogen geen kleinschalige woonvoorzieningen of crisisvoorzieningen voor kinderen en

jongeren gerealiseerd worden op terreinen van JeugdzorgPlus instellingen waar hekken omheen staan; in gebouwen met tralies, camera's en automatisch sluitende deuren. Niets in en rond een kleinschalige voorziening of -crisisvoorziening mag lijken op een gevangenis, op bijvoorbeeld een Justitiële Jeugd Inrichting.

3.2 Het Consortium 'kleinschaligheid in de jeugdhulp' hanteert een definitie voor een kleinschalige voorziening:

'Een kleinschalige voorziening is een 24/7-verblijf binnen een gesloten of open residentiële jeugdzorginstelling, op een instellingsterrein of in een woonwijk, van maximaal zes – en bij voorkeur vier – jongeren tussen 8 en 23 jaar, in een huiselijke setting door een vast team van begeleiders met een minimum ratio op de groep van 1 op 4, waarbij een intensieve, individuele behandeling en/of begeleiding op maat – en zolang als nodig – wordt gegeven, met perspectief op wonen, zorg en onderwijs/arbeid tijdens verblijf en/of daarna'.

We hebben als eerste in 'Houd ons Scherp' geschreven over het verlangen van kinderen en de financiële, vastgoed belangen van instellingen.

Het conflict tussen die twee is zo zichtbaar in deze definitie!

Een kleinschalige voorziening op een (gesloten) instellingsterrein?

Met hekken en prikkeldraad er omheen? Met tralies, alarmsystemen, sleutelbossen, piepers en automatisch sluitende deuren en kamerdeuren alsof het deuren van isoleercellen zijn?

Met 6 kinderen in een kleinschalige voorziening? Met een minimum ratio op de groep van 1 op 4? Eén begeleider op 4 kinderen? Anderhalf op 6 kinderen?

Dit zijn geen leef- en werkomstandigheden die overeenkomen met wat wij verstaan onder liefdevolle zorg.

Voor Jeugdhulp Voldoende Beschermd (JVB) is deze definitie onacceptabel.

4 Elk systeem heeft een belang om zichzelf in stand te houden.

4.1 De financiële (vastgoed) belangen van de JeugdzorgPlus instellingen versterken het belang om zichzelf in stand te houden. Ook om die reden geven een groot aantal JeugdzorgPlus instellingen aan dat er altijd een groep kinderen zullen zijn, die gebaat zijn om gesloten te verblijven en gebaat zijn bij gesloten verblijf op afgelegen plekken. Een beddendans lijkt gaande. Hoeveel gesloten bedden waar? In welke regio's, of bovenregionaal, door wie, op welke manier ingevuld?

Al decennia worden onder het mom van "...in het belang van kinderen...", (residentiële) instellingsbelangen bediend.

Wanneer gaan ALLE JeugdzorgPlus instellingen daadwerkelijk laten zien dat hun instellingsbelang niet langer een systeem belang is dat zichzelf in stand houdt?

4.2 Blijft de gehele jeugdzorgketen hun eigen, specifieke systeembelangen bedienen door kinderen te blijven voorzien van machtigingen voor gesloten verblijf?

Gaan de JeugdzorgPlus instellingen zelf aangeven dat kinderen en jongeren, ook al hebben ze een machtiging, niet gebaat zijn bij een gesloten verblijf en/of op een afgelegen plek?

5 Quality 4 Children: Kwaliteitsstandaarden voor de Jeugdzorg.

5.1 Zo'n 10 jaar geleden is er veel aandacht geweest voor de 'Kwaliteitsstandaarden

Jeugdzorg Q4C'. In deze standaarden is gedetailleerd omschreven wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet meer thuis wonen.

JVB gaat de Q4C opnieuw onder de aandacht brengen, omdat voor ons de Q4C een concretisering zijn van de Internationale Rechten van het Kind m.b.t. de jeugdzorg. We gaan aan elke instelling vragen hoe ze zich verhouden tot deze kwaliteitsstandaarden. Welke kwaliteitsstandaarden zijn van toepassing? Welke zijn geïmplementeerd? Hoe verloopt dat en wat kenmerkt de uitvoering? Wat vinden de kinderen zelf van de standaarden en de wijze waarop er mee wordt gewerkt?

6 Gedwongen afzonderen

6.1 Een bericht op de website van Pactum van 1 juli 2021 over het terugdringen van gedwongen afzonderingen:

“Definitie gedwongen afzonderingen: Bij het terugdringen van gedwongen afzonderingen wordt de volgende definitie gehanteerd: ‘gedwongen afzonderen betreft het tegen de wil van de jongere plaatsen in een ruimte die hij of zij niet mag of kan verlaten’. De jeugdzorgplusinstellingen hebben bewust gekozen voor een brede definitie en meer te doen dan alleen het sluiten van de separeerruimtes. Ze willen daarmee voorkomen dat het probleem wordt verplaatst en er op een andere manier op een andere plek gedwongen wordt afgezonderd”.

De JeugdzorgPlus instellingen hebben afgesproken in 2022 te stoppen met het gebruik van isoleercellen en separeerruimtes, met gedwongen afzonderen.

Lukt het om te voorkomen dat het probleem wordt verplaatst en er op een andere manier toch gedwongen wordt afgezonderd?

7 Stippen op de horizon:

7.1 Gedeelde Verklarende Analyses (GVA) als vetrekpunt voor elk hulpverleningstraject voor een gezin om daarmee een uithuisplaatsing te voorkomen.

7.2 Er bestaat voor elk kind, dat niet meer thuis kan wonen, op basis van een GVA, een Toekomst Gericht Plan, dat zoveel als mogelijk samen met een kind is opgesteld.

7.3 Voor elk kind in de jeugdzorg wordt er vroegtijdig onderzoek gedaan naar (vroegkinderlijk) trauma en is voor elk kind traumatherapie beschikbaar.

7.4 Overplaatsingen naar 0, doorplaatsingen naar 0.

7.5 Haal verdienmodellen uit de opvang en zorg aan en uit langdurig verblijf van kinderen en jongeren die niet thuis kunnen wonen, haal die perverse prikkels uit systemen van financiering.

- 7.6 Stop met alle vrijheidsbeperkende maatregelen. Stop met visitaties, stop met collectieve bestraffingen, met straf en beloning systemen en andere vormen van repressie.
- 7.7 Werk in een open verbinding met de samenleving: laat burens, de buurt, het dorp meekijken en wie weet, meedoen en meedenken. Doe zelf mee aan buurt- en dorp initiatieven. Zie bijvoorbeeld: <https://sophiegruitters.nl/over-sophie/index.html>
- 7.8 Maak actief gebruik van ervaringsdeskundigheid, vooral die van oudere lotgenoten en ervaringsdeskundigen vanuit het domein de Winter.
- 7.9 Recent onderzoek van Stichting Het Vergeten Kind laat zien dat geweld en repressie in de huidige jeugdzorg nog steeds voorkomt: 78% van de 37 ondervraagde jongeren die verbleven in JeugdzorgPlus instellingen tussen 2015 en 2021 hebben tijd doorgebracht in een isoleercel, 54% werd wekelijks tot dagelijks gefixeerd, 81% maakte geweld mee tussen groepsgenoten.
De meeste JeugdzorgPlus instellingen kunnen vanuit hoe daar op dit moment de hulpverlening is ingericht, de veiligheid van kinderen en jongeren onvoldoende waarborgen.

8 Een open brief:

Beste bestuurder, directeur, beste (regio) manager, beste gedragswetenschapper van residentiele jeugdzorg voorzieningen,

Als kinderen en jongeren niet thuis kunnen wonen, dan horen ze te verblijven in een woonsituatie, waar geen hekken omheen staan; waar ze niet hoeven te worden over- of doorgeplaatst; waar drie, hooguit vier andere kinderen wonen; meisjes, jongens; waar minstens twee begeleiders aanwezig zijn op de momenten dat de kinderen thuis zijn.

Als kinderen en jongeren niet thuis kunnen wonen, dan horen ze naar school te gaan in de buurt/wijk of dorp/stad, waar ze vandaan komen; dan hebben ze vrije tijdsbesteding en zo nodig therapie buitenshuis; dan is het goed dat kinderen contact hebben met ouders/familie/vrienden die deel uitmaken van de situatie waar ze vandaan komen.

Ten behoeve van de kinderen en jongeren die niet thuis kunnen wonen, hebben de professionals optimale ondersteuning nodig door supervisie/intervisie.

Dit is de gewenste situatie voor kinderen en jongeren die niet thuis kunnen wonen.

*Dit is hoogstwaarschijnlijk **niet** de situatie in de residentiele instelling waar je werkzaam bent. Vanuit deze aanname: kan deze meest optimale situatie daar gerealiseerd worden?*

Er zijn bestuurders, directieleden, (regio) managers, gedragswetenschappers van residentiele instellingen, die van mening zijn dat sommige kinderen en jongeren zo 'kwetsbaar', zo 'gedragsgestoord' en zo 'complex' zijn (niet onze woorden) of zo in gevaar zijn, dat bovenstaande meest optimale situatie niet voor hen van toepassing is. Dat een groep

kinderen en jongeren gebaat zijn bij gesloten opvang en sommigen bij gesloten opvang op afgelegen plekken, precies daar waar een aantal gesloten instellingen zijn gevestigd.

Ben je één van hen?

Wat vind jij?

Zo weinig mogelijk gesloten opvang en als die persé nodig is:

Alle gesloten opvang als kleinschalige voorziening van 4 kinderen met 2 begeleiders?

Alle gesloten opvang als kleinschalige voorziening van 4 kinderen met 2 begeleiders zonder tralies, zonder hekken er omheen, zonder camera's, zonder prikkeldraad?

Alle gesloten opvang als kleinschalige voorziening van 4 kinderen met 2 begeleiders zonder tralies, zonder hekken er omheen, zonder camera's, zonder prikkeldraad, zonder separeerruimtes, zonder automatisch sluitende deuren, zonder alarmsysteem, zonder een sleutelbos en pieper aan een riem?

Alle gesloten opvang als kleinschalige voorziening van 4 kinderen met 2 begeleiders zonder tralies, zonder hekken er omheen, zonder camera's, zonder prikkeldraad, zonder separeerruimtes, zonder automatisch sluitende deuren, zonder alarmsysteem, zonder een sleutelbos en pieper aan een riem, als altijd tijdelijke opvang, als crisisopvang met altijd een perspectief op of terug naar huis of, als dat niet kan, een open woonsituatie elders?

Wat vind jij? Is dit ook jouw toekomstscenario voor de gesloten opvang in Nederland?

Wat zijn de stappen die je nu zou willen zetten?

Tot slot

Blijf met Jeugdhulp Voldoende Beschermd (JVB) in gesprek om "Houd ons Scherp" verder inhoud te geven. Durf naar onze vragen te luisteren en er wat mee te doen. Durf naar binnen te kijken, naar je eigen 'interieur' en naar die van de instelling waar je werkt. Durf zo nodig tegen die institutionele- en financiële belangen in de gaan. Durf zelf vragen te stellen. Durf het verlangen van elk jeugdzorg kind voorop te stellen, te voldoen aan hun behoeften aan geborgenheid, veiligheid en liefdevolle zorg en voor elk kind, voor elke jongere op de bres te staan. Durf op te komen voor hun verlangens, voor hun rechten.

Ontdek het unieke in elk kind, in elke jongere, luister naar ze.

Jeugdhulp Voldoende Beschermd (JVB)

Juni 2022.

